

DEO DUCE ET AUSPICE  
 DISPUTATIO INAUGURALIS  
 PHILOSOPHICA,

De

LIBERALITATE  
 ET  
 MAGNIFICENTIA,

Quam

*E* consensu, suffragio & approbatione amplissima & vene-  
 randae Facultatis Philosophicae in Regia ac celeberrimâ  
 Academiâ CHRISTINÆ, quæ Aboæ  
 vigeret ac floret:

SUB DIRECTIONE ET PRÆSIDIO  
*Consultissimi & Praclarissimi Viri,*

**DN.M.MICHAELIS O. WEXIONII,**  
 Juris, Polit. & Hist. Professoris Publici Celeberrimi, Præ-  
 ceptoris ac Promotoris sui perpetuū suspiciendi,

*Pro insignibus & privilegijs Magisterij Philosophici obti-  
 nendis, placide Philosophantium censuræ  
 submittit,*

**JONAS B. BETULANDER VV-Gothus**  
*Conc. in Illust: A. Brahæa.* z. Aula

Ad diem 10. Aprilis Anno 1650 in Auditorio  
 majori horis consuetis.

---

A B O Æ Imprimebat Petrus Wald. Acad. Typog: 1650.

Illustrissimo & Generosissimo Heroi ac Domino,

# DN. PETRO Brahe/

COMITI in Visingsborg Lib. Bar. in Ryboholm &  
Lindholmen / S. R. M. Regniq; Sveciæ Senatori, &  
Drotzeto, Collegij Holmensis summo præsidi; VVest-  
manniæ, Montanorum, atq; Dalensium judici provin-  
ciali gravissimo, Magni Ducatus Fennigici, Gene-  
rali Gubernatori, nec non Academiæ Aboënsis

Cancellario Magnificentissimo.

u T E T

Illustriss: & Generos: Domino,

# DN. NICOLAO Juniori Brahe/

COMITI in Visingsborg Lib. Bar. in Ryboholm  
& Lindholmen/ Domino in Säßwagen.

Mecœnatis Patronis ac Dominis meis  
Clementissimis & gratiōsissimis

Nec Non.

Nobilissimis, amplissimisq; viris, Sæ. R. M. tis atq; Fennigici  
status administris simulq; Nobilis. in aula Braheæ, Cæteris  
pietate experienciæ & fidelitate insignib; fautoribus, audi-  
toribus, benefactoribus atq; amicis meis multis nomi-  
nibus colendis.

Discursum hunc inauguralem in exiguum debi-  
tæ gratitudinis signum humiliter &

officiose offero

JONAS BETULANDER.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

S Iquidem diuinâ sic disponente clementiâ, & vene-  
randâ facultate Philosophicâ in Regiâ hâc Academiâ  
decernente; mihi aliquid ex amplissimo scientiarum  
viridario, hoc tempore omnino proponendum & pu-  
blicæ eruditorum ventilationi subiiciendum erit: Jam-  
què primum ex itinere, per Dei Gratiam, feliciter re-  
dux, Materiam quam prius meditatus eram & dispu-  
tationis loco proponere constitueram, ab uno competi-  
torum præoccupatam animadverto, consilium in are-  
nâ, quod dici solet, mihi sumendum erit. Intra circum-  
v. Virtutum, tanquam studio & professioni meæ  
maxime affinem & congruum, manere stat sententia.  
Commodum igitur animose offert aureum illud A-  
postoli, Hilarem datorem diligit Deus; Et mox tru-  
dit alterum; oportet Episcopum & verbi ministrum  
hospitalem esse. Pondus deniq; auget succurens il-  
lud salvatoris effatum; Beatus est dare, quam accipe-  
re. Hisce proinde alijsq; pluribus, quæ nunc suc-  
cedere animadverto, permotus & accensus, de LIB-  
ERALITATE paucis & quantum injuncta  
brevitas, nec non ingenij tenuitas, permiserit Philoso-  
phicè disserere aggredior.

Tu Sacro-Sancta Trias audacibus annue cæptis!

# Thef. I.

**L**iberalitas à liberali dicitur quòd liberali homine sit dignissima; vel quia à libero animo proficiuntur; ut loquitur Seneca de Vitâ beatâ. Addit Heid: quia nos in libertatem è divitiarum servitute afferit. Pariq; ratione Græcis ἡλεν θεογίωντος τῆς ἡλεν δογίας dicta est.

2. Liberalitas enim hoc loco, non accipitur prout servituti opponitur quo sensu Terent. in Adelph. dixit, pudore, & liberalitate liberos retinere, satius esse credo, quam metu: Sed pro munificentia seu beneficentia, & ut Speusippus describit; pro habitu qui in quaerend.s, eros, gandisq; pecunijs decorum servat.

3. Alijs aliter deseribitur; nobis hac vice hanc definitio, nem pro modulo tueri placebit: *Liberalitas est virtus moralis, quia laudabilis mediocritas in appetitione, acceptione & erogatione opum observatur.*

4. Genus definitionis esse *Virtutem moralem* hic non quaerimus sed præsupponimus. *Differentia* ab objecto desumitur, quod aliud *Internum*, intra ipsum hominem repertum; quale hic est appetitus & cupiditas divitiarum: Aliud *Externum* quod extra hominem existit, per quod liberalitas exerceatur, tale est pecunia, divitiae, opes quæcunq;: uno verbo *χρηματα* ab Arist: dictæ 4. Ethic. c.

1. quòd omnia numis aestimari possint.

5. Etsi autem liberalitas in actu accipiendi etiam consistat: Nam & in eo clucere potest honestas, & mediocritas debita servari; Et nemo frequentè dare poterit, nisi aliquando accipiat. Qui vero omnes accipientes dānat, consequenter etiam liberalitatem impugnat, quæ nisi

nisi aliquis accipiens sit cum effectu exerceri nequit.

6. Præcipue tamen & maximè in dando liberalitatem occupari negandum non est. Cum beatius sit dare quām accipere, uti sup. dictum ex c. 20. 35. Act. Majorē rem habeat difficultatem; inq; aetione magis versetur; est enim virtutis agere magis quām pati.

7. Sed ut debita mediocritas, honestas atq; decentia in dando servetur, circumstantiae aliquot diligentè ponderandæ veniunt; inter quas præcipuae sunt hæ septem: Finis, personæ, Quantitas & qualitas beneficij, tempus, locus, & animus dantis.

8. *Finis* semper ante oculos habendus; quippe qui tanquam Cynosura est actionem dfrigens; vel scopus ad quem collimatur. Talis verò, uti cæterarum virtutum, ita quoq; liberalitatib; & ejus actionum est honestas. Nam qui ob alium finem dat, nimirum vel ut ipse honoretur ac laudetur, ambitiosus potius; qui donat ut voluptatem capiat & cupiditates expletat voluptuarius magis & intemperans; Et qui donum confert ut majus recipiat, avarus & quæstui deditus rectius quām liberalis censetur. Talis enim solus est qui præcipue honestatis causa dat quicquid dederit.

9. *Personæ* quoq; tam dantū quām accipientū ratio habenda, sæpè enim contingit, ut ob hanc circumstantiam qui minus dedit plus dedisse; & qui reipsa plus effudit minus tn, contulisse videatur; vel ipso Salvatore judice: paupereulam viduam teruncium in Gazaphylacium mittentem, maiorem liberalitatem exercuisse, quam pharisaos & divites plenā manu pompose & ambitiose congerentes dicente. Accipientis etiam dignitas haud parum ad liberalitatem ritè exercēdam facit. Nam extremè improbi beneficijs planè indigni sunt: Benè v. de nobis meriti majoribus, quām planè imeriti afficiendi. Satiūs ta-

**men est** indignis etiam & immeritis, urgente eos extre-  
mâ necessitate, aliquid tribuere quâm humanitatem &  
charitatem prorsus exuere.

10. Quantitas etiam attendenda donorum; non mo-  
dò, quantum ejus cui datur dignitas & indigentia requi-  
rat: Sed & quid facultas dantis permittat. Ne major  
sit benignitas quâm facultas; Nam hoc non esset virtu-  
tis sed stultitiae & imprudentiae, cui etiam Apostolus 1.  
Cor. 8. 12 & 13. & 1. Timot. 5. 58. occurrit. Et illud tri-  
cum apud nos Proverbiū. Then som gifwer sâ han tigger/ Skal man  
flâ sâ han ligger.

11. In Qualitate doni liberalis id spectat, ut accipien-  
ti utilia donet; Quippe qui inutilia dat vel ea qui ipse nau-  
ci facit, & retinere noluerit, veram liberalitatem non  
exercet. Solet etiam hic moneri ea danda esse, quæ  
quis honestè acquisivit, non verò ea quæ alijs violentè  
vel aliàs injustè eripuit. Cùm nihil sit liberale quod non  
sit idem justum. Ut Cic. lib. 1. officiorum loquitur. Et li-  
beralitate utendum, inquit idem, quæ proxit amicis, nos-  
ceat nemini. Quæ verò accipientibus nocitura sunt ea  
vel potentibus negare beneficium est; teste Seneca lib. 2,  
de beneficijs cap. 14.

12. Quoad Tempus id liberalis observabit, ut cito det;  
& accipientis petitionem antevertat. Nam juxta tritum  
qui cito dat, bis dat. Is verò nihil dat quisquis sua mu-  
nera tardat. Siquidem cunctatio beneficij magnitudi-  
nem minuit. Et ut iterum pulchrè Seneca. Multum  
detrahit beneficio, qui nolentem tribuisse se ipsa cunctatione testatus est.

13. Locis hæc ratio habenda, ut quæ honoris gratiâ  
dantur & accipientem magis ornant, quâm sublevant, pu-  
blicè conferantur: Quæ verò tenuitati & egestati sue-  
currunt, privatim & clam porriganter aut subornentur.

Ne

Ne paupertatem quasi exprobrasse videamur. Hinc merito  
laudatur Arcesilaus qui Ctesibium agrotantem invisens, cum videret illum in  
egestate esse clam cervicali crumenam numis plenam supposuit. Verè enim  
liberalis magis gaudet benefacere, quam beneficisse videri, confer, Math  
6. v.1,2,& 3

14. Animus dantis exigitur hilaris; qui enim benè  
agendo contristatur, se invitum quodammodo id fecisse  
ostendit. Invita autem actio, ut mala accusationem,  
ita bona veram laudem declinat. Cavendum igitur  
ne vultus tristitia aliave ægri animi indicia, inter bene-  
ficia conferendum, virtutis nitorem corrumpant.  
Atq; hæc circa dandum liberalis præcipue observabit.

15. In accipiendo liberalis id præcipue attendit, ne  
aliunde accipiat, quam honestum & ea saltem quæ res  
etè dantur: multò minus petax erit & donis aliorum inhia-  
bit. Ijs verò quibus ipse dederat beneficium non ex-  
probrabit, nedium reddere mandabit.

16. Quæ omnia ut pleniora sunt, opposita utrinq;  
vitia &, ut dici solent, extrema paucis contucamus.

17. Liberalitati in excessu dandi opponitur prodigalitas, in defectu avaritia; sicut in excessu accipiendo a-  
varitia; in defectu eadem prodigalitas.

18. Est autem prodigalitas, alias & profusio dicta, vitium liberalitati in excessu dationis oppositum, quo quis non habito respectu Finis, personarum, quantitatis loci, temporis & bona profundit.

19. Eaq; vel simplex, quando in dando saltem & ef-  
fundendo peccatur; vel mixta, cum non modò profun-  
dendo modus exceditur, verùm etiam undecunq; accipi-  
endo vitium admittitur. Quales sunt qui insciis & invitisis par-  
tibus nomina faciunt; vel ex publicis aut alienis bonis rapiant ut prodigali-  
tatem continent. Qui à titulo de furtis parum absunt.

20. Avaritia verò est vitium liberalitati in defectu  
datiō.

dationis oppositum, quo quis in accipiendo nec modum nec honestatem servat.

21. Hujus tres solent communiter numerari species  
1. Eorum qui in dando saltem peccant, etiamsi in accipiendo modum servare videantur. Non autem ab aliis accipiunt, ne paria referre vel majora dare obstringantur. Tales vocat Aristoteles φαθωλες id est præparatos; γλισχες i. e. tenaces; κιμβηχες i. e. sordidos κυ μυοπεγας i. e. cuminisectores: Qui cuminum sive rem minutissimam in plures portiunculas redigere conantur, antequam absument vel erogent.

22. Secunda species eorum est, qui in accipiendo præcipue peccant: quales sunt raptiores, prædones, mætrices, lenones, fures, iniqui sceneratores & similes, quos una voce οισχετεος i. e. turpilucro deditos, philosophas vocat.

40  
23. Tertia species eorum est, qui simul in accipiendo & profundo tractam mediocritatem excedunt, ideoq; de terrimi atq; turpissimi sunt. Mixta enim prodigalitate simul peccant.

24. Quæri hic solet, utrum h̄orum vitiorum simplex scilicet prodigalitas an avaritia pro deteriori habenda? Et respondeatur prodigalitatem tolerabiliorem esse, 1. utpote quæcum ipsa virtute, liberalitate scilicet; quæ magis in dando quam accipiendo versatur, in ipso dationis actu conveniat. 2. prodigus alijs benefacit; avarus nulli; ne quidem sibi ipsi quamdiu vivit; sed tum demum alijs utilis esse incipit cum mortuus est. 3. prodigus facilis sanatur; vel cum deficit quod profundat: vel cum acrescente ætate & prudentiâ, divitias recte estimare incipit atq; ad saniorem mentem reddit. Avaritia vero incurabilis est. Cætera vitia senectute vel morbo & in bicil.

bicillitate flacciscunt; hæc unà cum anis augetur: unde se-  
nes quò plus restet viæ, cò plus viatici exposcere dicun-  
tur: Et ut canit Poeta;

*Quò plus sunt potè, plus fitiuntur aquæ.*

25. Hisce oppositis, cum superior declaratione natu-  
ra liberalitatis haud leviter innotescere potest. Ad  
quam rectè referuntur beneficentia, hospitalitas (omni-  
bus quidem sed cum primis verbi divini ministris ab A-  
postolo commendata) parsimonia & *avaregæua*, quā  
quis suā sorte contentus, divinitū sibi concessis bonis, in  
suam & proximi utilitatem rectè utitur. Et hæc de liberali-  
tate generaliter posita, hæc vice, sufficiant.

26. Sin autem in majoribus sumptibus faciendis à  
magnis viris debita servetur mediocritas, ita ut non mo-  
dò impensæ facultatibus, sed & operis splendor & utilitas  
impensis respondeant, peculiari nomine **MAGNIFI-  
CENTIA** dicitur.

27. Non differt autem Magnificentia à liberalitate  
specie, cum Objectum sit utrobiq; idem, nimirum Divi-  
tia, sive opes atq; sumptus inde faciendi. Solà quippe  
magnitudine & sic gradu, differunt. Et omnis magni-  
ficus est liberalis, licet non ē contra.

28. Diciturq; *Magnificentia* tūm à magnitudine opū,  
tūm à magnitudine personæ, quæ eandem exercet. Neq;  
enim in plebeis, et si divitibus, magnificentiæ splendor,  
ita eluceat.

29. Possunt tamen etiam privati, in ijs quæ semel  
tantum aut raro in vitâ fiunt, ut nuptijs & similibus, ali-  
quam magnificentiæ umbram ostentare.

30. Dum verò plebei, obscuritatis sua immemores  
illustrium viorum opera imitari conantur, non seos ac  
passer æqualia grui ova ponere annisus'; Luxuriari &

luxu peccare dicuntur; sicuti magni viri nimis anxiè & parçè grandibus operibus sumptus suppeditantes, *Mixtæ & imperitiæ* decori notantur.

31. Exempla magnificentiæ passim in sacrâ & civili historia inveniuntur. Nec minus celebria nobis moderna experientia suppeditat. Ubi tanquam sydus splendidissimum coruscat, *Serenissima atq; potentissima nostra REGINA, CHRISTINA AUGUSTA, &c.* quæ non modò in bella, omnem hominum fidem exuperantia, magnificos sumptus gloriofissimè contulit; verùm etiam pacis ornamenta, templa, scholas bibliothecas & hanc quoq; Regiam Academiam æternum pietatis non minus quam Magnificentiæ suæ, monumentum esse clementissimè voluit.

Extant & excitantur aliorum illustrium heroum Magnificentiæ documenta complura, inter quæ silentio hic præterire non debo gratiosissimum Dominum meum illust. Comitem Dn. PETRUM BRAHE. In *Wistngzborgh &c.* Regni Drotzetur, Generalem Magni hujus Ducatus Gubernatorem, nec non Academiæ cancellarium Magnificentissimum, qui præteralia splendida Magnificentiæ vestigia palatia, hortos & similia, insignem scholam literariam in suo comitatu nempe *Wistngz* magnis sumptibus erexit, sustentat, fovet. Ubi quoq; templum insigne, quod illustriss. Comes piæ memoriæ Dn. MAGNUS Brahe/quondam Regni hujus Drotzetus fundavit atq; inchoavit, hic felicitè consumavit ac varijs pietatis monumentis exornavit. Fateor me dignis encomijs tanta opera hic dignè adumbrare non posse.

*Laus manet in terris, merces manet ultima caelo.*

Quo tandem ex hisce mortalitatis carceribus soluti omnes atpiramus. Atq; hæc de præsenti materia pro instituti ratione & iniuncta, brevitate in tanta æmporis angustia, adduxisse sufficiat. Faxit Omnipotens æternus Deus ut o-

mnia in divini nominis gloriam nostramq; emendationem & emolumentum  
vergant atq; concedant.

## C O R O L L A R I A:

*Philosophia Theologiae contraria non est.*

*2. Logica artificialis non est absolutè necessaria  
ad cæteras scientias capessendas; est tamen, ut ad fa-  
cile absq; erroris periculo, breviter atq; ordine  
percipientur, per quam necessaria.*



Venerabili & Humaniss. Viro

*Dn. JONÆ BETULANDRO in Illu-  
stri aula Brahea Concionatori vigilantis. Philos. Candidato.  
pro gradu in Philosophia summo disputanti amico suo.*

*F*Erre jubemur jis nostrum qui fortè petentes  
Auxilium cupiunt, porrigerere hisq; manum.

Largiter, ut poterit sumptus tolerare ferendos

In promptu qualis cella, pénusve, tamen  
Communi hoc tradunt operâ, sacriq; profani,

Idq; tuæ statuunt, candide Jona theses.

Fortunet Deus omnipotens hæc cæpta, & honores

Hosce tuos, quales vita probata feret.

*L. m. q. amoris ergo*

*ÆSCHILLUS PETRÆUS D.*



*V*irtutem claram comitatur gloria summa:

*Gloria quam meritò non sine laude feres.*

*Ica.*

*I cape pro meritis, mi<sup>7</sup> JONA, ritè corollam:  
Præmia sed Christus non moritura dabit.*

Venerabili, Præstantissimo ac Literatissimo Dn. JONÆ  
BETULANDRO, Philosophie Candidato dignissi-  
mo, amico suo singulare, & certissimo, pro summis in  
Philosophia honoribus eruditè & pulcherrimè differ-  
enti hisce Paucissimis festinanter & medullitus gratu-  
latur

GEORGII ALANUS  
S. Theol. Profess.

---

Ο ΙΩΝΑΣ Ο ΒΕΤΟΤΛΑΝΔΗΡ  
Ἔτως ἀκαγούμε:

ΗΣ ΝΑΟΤ ΤΟ ΔΩΡΟΝ ΛΑΒΕ,  
Τιν μυστῶν καὶ φιλοσοφῶν φλοξὲ κάλιμε ΙΩΝΑ;  
ΗΣ ποίησιν αὐλῆς ἥλι@. ΗΣ τε σκολῆς:  
Ἄρχαιον δ' ὄργως τὸν παρέγγελμα διδάσκεις,  
Τοπ' ἱφόρος λεπτῆ οὐεξονίς τε λέγεις.  
Σώματος πολλα τρέφειν, καὶ δώματα πολλά ανεγείρειν,  
Ἐσ πηνίης θημ@., ἐτοιμαστάτε.  
Νὴν ποίησιν αὐλῆς, ΝΑΟΤ ΔΙΔΑΣΚΑΛ@. ἔστι,  
Ἐν τε σκολῇ ΔΩΡΟΝ τὸν ΔΑΒΕΣ τῆς οὐρανοῦ.

Sic, Viro vita integritate eruditione & motu gravitate  
maxime conspicuo, Dn. Respondenti; Amico & Fau-  
zori suo certissimo L.mq; app.volue.

ABRAMAMUS G. THALYVONIUS  
Phys. Profess.

---

Salve mysteriorum decus ingens mi BETULANDER,  
Salvetu Gothioi, partio clara soli,  
Betula vernali frondescere tempore svevit@.,  
Quā nomen meritò mi BETULANDER habet  
Maior etenim viridi præcinctus mense vireflectit  
Laurus virtutis, clarus honore fies,  
Tunc tibi multorum tribuentur iure dierum,  
Præmia doctrinæ, sicut prescor alba diu,

JACOBUS P. CHRONANDER  
VV...Gothus,